

Фіногенов Ю. С., кандидат педагогічних наук, доцент,
начальник ННЦ фізичної підготовки та спортивно-оздоровчих
технологій НУОУ імені Івана Черняхівського (м. Київ)
Жембровський С. М., кандидат педагогічних наук, начальник
кафедри фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки
і спорту НУОУ імені Івана Черняхівського (м. Київ)

ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИНИКНЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ОФІЦЕРІВ

У статті проведено історико-педагогічний аналіз виникнення та розвитку форм індивідуальної фізичної підготовки офіцерів.

Ключові слова: індивідуальна фізична підготовка, офіцери, історія, розвиток.

В статтє проведено історико-педагогіческий анализ возникновения и развития форм индивидуальной физической подготовки офицеров.

Ключевые слова: индивидуальная физическая подготовка, офицеры, история, развитие.

Постановка проблеми. В сучасних умовах реалізація військової реформи можлива лише за наявності висококваліфікованих, всебічно підготовлених офіцерських кадрів, здатних успішно виконувати службово-бойові функції за своїм посадовим призначенням, що потребує удосконалення всіх ланок системи безперервної військової освіти. Так, одним із завдань воєнної реформи було визначено перехід від системи професійної та командирської підготовки офіцерів на систему індивідуальної підготовки в основу якої покладені принципи особистісне орієнтованого навчання, самовдосконалення особистості. Концепцією удосконалення підготовки Збройних Сил України, Тимчасовою інструкцією з індивідуальної підготовки військовослужбовців Збройних Сил України визначено, що однією з основних форм індивідуальної підготовки (у тому числі фізичної підготовки) офіцерів є самостійна робота.

Проблема самовдосконалення особистості була актуальною протягом багатьох століть: від давніх часів і дотепер вона пройшла довгий і суперечливий історичний шлях становлення та самоутвердження – від осмислення людиною важливості самопізнання для її розвитку до відкриття педагогічних засобів самовдосконалення. Так, П. Підкасистий вважає, що починаючи з глибокої давнини філософи й учені глибоко і всебічно обґрунтовували значення добровільного, активного і самостійного оволодіння людиною знаннями, а розвиток мислення та навчання діяльності може відбуватися тільки у процесі самостійного виконання певних операцій, самостійної роботи.

Робота виконана відповідно до плану

НДР Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що проблемам становлення та розвитку військового навчання і виховання приділяли значну увагу О. Діденко, В. Маслов, В. Ягупов, М. Нешидим. Сучасні фундаментальні праці з висвітлення історико-філософських, організаційно-педагогічних аспектів розвитку фізичної культури належать таким вченим як О. Вацеба, О. Винничук, Є. Приступа, В. Платонов, А. Цьось. Окремі історичні аспекти проблеми розвитку форм, методів, засобів фізичної підготовки (далі – ФП) військовослужбовців розглядалися в працях Ю. Бородин, С. Глазунова, С. Романчука, Г. Сухоради, В. Шейченко.

Аналіз літератури, дисертаційних праць, виявив незначну кількість досліджень спрямованих на історико-педагогічний аналіз виникнення та розвитку форм індивідуальної фізичної підготовки офіцерів.

Мета дослідження – полягає у визначенні зв'язків історичного розвитку індивідуальної фізичної підготовки військовослужбовців на етапах розвитку людства та вивчення динаміки розвитку та змісту її основних форм.

Виклад основного матеріалу дослідження. Учені, які займалися дослідженнями історії фізичної культури (далі – ФК) та ФП, розвитку теорії і методики фізичного виховання (далі – ФВ), дотримуються різних підходів щодо історичної періодизації цих явищ та проводять її за часовою належністю (Л. Кун, В. Столбов), за належністю до суспільно-економічних формацій та часовою належністю (Б. Голошапов), за розвитком педагогічної думки в галузі ФВ(Т. Круцевич).

Існуючі теорії виникнення ФК та ФВ (магії Рейнака, гри Шиллера, надлишкової біологічної енергії Спенсера, війни Берка, праці Плеханова), дослідження О. Винничука, Т. Круцевич, В. Лелеки на першому етапі розвитку людства дали можливість визначити передумови виникнення самостійної діяльності людини щодо вдосконалення своїх фізичних навичок та умінь: складні умови життя та побуту, боротьба за виживання, забезпечення безпеки, особливості праці первісних людей; необхідність передавання накопиченого досвіду, продовження роду через «наслідування» та ініціації; розділення суспільства за віковими, статевими, суспільно-класовими ознаками, виділення старійшин, магів, вождів.

Під час створення рабовласницьких держав збройні формування стали численними, перетворились в армії, розмах їх дій збільшився у просторовому значенні. Виникла необхідність якісної підготовки військ, постійного підтримання рівня розвитку навичок та умінь на високому рівні. До складу армій входили, як правило, кращі, всебічно розвинені представники чоловічої статі, а командний склад, крім цього, вирізнявся високим інтелектом, шляхетним вихованням, відмінним фізичним розвитком. Сформовані у процесі еволюції традиції, цінності, культ сильної людини набули найбільшого розквіту, педагогічна теорія і практика, ФВ стали найважливішими частинами суспільного життя. Фізичне виховання стало самоціллю, набувало державних форм організації, з'явилися елементи його наукової (на рівні інтерпретації практичного досвіду) обґрунтованості, фізичні вправи почали виконувати функції підготовчих дій для більш ефективної праці та військової справи. Історичні свідчення дають нам змогу зробити висновок, що розвиток ФВ у різних державах відбувався по-різному, а застосування фізичних вправ пов'язано із військово-фізичною підготовкою, формуванням досконалої гармонійно розвинутої людини. Найбільш вимогливими до постійного фізичного самовдосконалення були системи виховання у Спарті, Афінах, Римі.

Не залишилась безслідною в історії середніх віків історія українського народу. Так, дослідження В. Кременя, С. Філя, А. Цюся, О. Худолій, В. Ягупова свідчать про вагомий внесок національних традицій українського народу у розвиток світової ФК, організаційних форм і методів виховання. У

війську за княжих часів не проводили ніяких систематичних вправ, кожний воїн сам дбав про те, щоб не втратити боєздатності і при різних нагодах намагався вдосконалити свою майстерність [10].

Значний внесок у розвиток педагогічної думки, основ ФВ, методів та форм його організації належить дидактам, мислителям та діячам епохи Відродження. Так, Л. Кун, В. Столбов аналізуючи погляди Т. Кампанелли, І. Міркуліаліса, Т. Мора, Ф. Рабле, В. Фільтре та ін., вказують у багатьох випадках на тотожність їх підходів до організації ФВ, що полягали у необхідності пізнання анатомо-фізіологічних, психічних особливостей організму, ствердженні ідеалу гармонійно розвинутої людини, застосуванні оздоровчих сил природи у ФВ, поширенні ігрових методів, урахуванні вікових особливостей [5; 7].

В епоху пізнього Відродження спостерігаються перші спроби введення ФВ у навчальні заклади. У колегіях учням раз на тиждень надавався один рекреаційний (вільний) день, який потрібно було використовувати для прогулянок та ігор. При цьому питання охорони здоров'я та фізичної активності залишалися особистою справою учнів. Лише у дворянських академіях існували заняття, які мали характер фізичних вправ (верхова їзда, фехтування) [5].

Теоретичні погляди та діяльність чеського педагога Я. Коменського свідчать про значну увагу, яку він приділяв ФВ, необхідності застосування фізичних вправ у процесі навчання, постійному самовдосконаленню людини. Його думки щодо чергування праці та відпочинку, ролі та місця вчителя у взаємовідносинах з учнем, необхідності керівництва діяльністю учнів (як організованою, так і самостійною), організації їх дозвілля сприяли створенню сучасного ФВ у закладах освіти. Учений рекомендував виконувати з дітьми щоденні фізичні вправи та рухи, не перешкоджати їх вільному бігу та стрибкам, переслідуванню один одного, подоланню неважких перешкод. Пропозиції щодо використання перерв між заняттями та післяобіднього часу для занять фізичними вправами, організація походів, проведення військових ігор, рекомендації щодо обладнання майданчиків для ігор стали першими спробами організації самостійної діяльності, що доповнювала навчальні заняття [2].

Подальший розвиток ФК супроводжувався активним впровадженням у навчальні заклади новостворених

національних систем ФВ, виникненням постійних армій і перших навчальних закладів із підготовки офіцерів, становленням ФП як складової ФВ у військових формуваннях.

На розвиток теорії і практики ФВ того часу суттєво вплинули погляди Дж. Локка, Ж-Ж. Руссо, Й.Г. Песталоцці. Їх ідеї щодо створення нових методів та форм ФВ лягли в основу нових національних систем ФВ. Незважаючи на існуючі відмінності у меті та засобах німецької гімнастики (Й. Гутс-Мутс, Ф. Ян), шведської системи (П. Лінг), французької гімнастичної системи (Ф. Аморос), сокольської гімнастики (М. Тирш), вони стали першими спробами наукового обґрунтування системних основ ФВ, набули великої популярності серед населення, впроваджувались у навчальних закладах, застосовувались під час підготовки військ різних країн світу [5; 7]. Науковці вважають, що виникнення національних систем ФВ було зумовлене особливостями ФП армій і способами ведення війн, а національні системи ФВ суттєво вплинули і на формування основ ФП російської армії [2].

Відсутність у Російській імперії до кінця XVII ст. військово-навчальних закладів змусила Петра I відправляти на навчання за кордон найбільш здібних і талановитих юнаків. Там вони навчались не лише військовій справі, а й запозичували досвід організації військово-фізичної підготовки, застосування форм і методів її проведення. Спроби впровадити ФВ у перші ВВНЗ були вдалими, ФП ввели як обов'язковий предмет [7]. З часом через відсутність коштів, педагогів, майданчиків, снарядів ФВ було виключене з навчальних програм та стало особистою справою кожного учня [9].

Погляди Петра I на підготовку офіцерських кадрів відобразилися в діяльності багатьох полководців того часу. Видатний полководець та військовий теоретик П. Румянцев поділяв виховання військовослужбовців на моральне та фізичне. У ФВ значну увагу він приділяв розвитку витривалості, сили, зміцненню здоров'я [1].

Значний внесок у справу військово-фізичної підготовки належить О. Суворову. Основу підготовки командирів полководець бачив у їх самовихованні і самоосвіті, та неодноразово підкреслював, що навчання – це процес безперервний, який ніколи не закінчується [6, с. 15]. Постійно самовдосконалюючись, О. Суворов вимагав цього і від підлеглих, через що здобув незаперечний їх авторитет. Незважаючи на

яку погоду, полководець обливався холодною водою, робив пробіжку, виконував різні гімнастичні вправи [1].

Суворовську систему виховання розвинув та вдосконалив М. Кутузов, особливу увагу приділяючи підготовці офіцерських кадрів, вимагаючи від них бути для підлеглих зразком моральності, бойової доблесті, особистої підготовленості. Так, В. Шейченко вважає, що на прагнення М. Кутузова до фізичного самовдосконалення, зміцнення здоров'я суттєво вплинули погляди І. Вензеля, який писав: «Сколь спасительно вообще движение тела и упражнение физических сил для здравия, то уже известно, и столь справедливо, что оно можно каждому без различия рекомендовать...», «не должно пренебрегать и в старости гимнастических игр и упражнений». Так, у своєму листі дружині М. Кутузов повідомляє: «Я хожу всякий день поутру по целому часу пешком по саду, этим хочу лечиться от толщины» [11, с. 28–30].

У цей час у військових журналах були опубліковані матеріали, що містили інформацію про погляди російських генералів та офіцерів на проблеми виховання й освіти офіцерського корпусу. У 1809 році російський військовий лікар М. Мудров надрукував працю, у якій підкреслював, що, крім щоденних занять «около ружья и амуниции», необхідно привчати солдатів «к беспрестанному движению, как-то: бегать, бороться, плавать...» [11, с. 40]. Зокрема, І. Русанов у своїх статтях наголошував, що офіцеру мають бути притаманні фізичні якості – сміливість, спритність, жвавість, а у змісті навчання вихованців військових шкіл пропонувалось використовувати плавання, верхову їзду, фехтування, гру в м'яч [11, с. 40]. У статті «О продолжении военного образования по выходе из военно-учебных заведений, для способствования коему учреждена в С.-Петербурге военная академия» автор звертав увагу на необхідність самоосвіти та вважав метою навчання у ВВНЗ отримання не лише знань, а й навичок саморозвитку [6].

Значний внесок у розроблення організаційних основ ФП в армії та ВВНЗ, методів та методик викладання, засобів педагогічного контролю за успішністю навчання, підготовки фізкультурних кадрів належить таким відомим діячам того часу, як П. Лесгафт, А. Бутовський, М. Драгомиров, С. Макаров [6]. Розвитку фізіології ФВ приділяли увагу І. Сеченов, І. Павлов.

Розроблена М. Драгомировим система підготовки військових керівників передбачала виховання здатностей офіцерів до саморозвитку, самовдосконалення та зводились до того, що запорукою успішного навчання і виховання підлеглих має бути всебічна підготовка керівників. Одним з найдієвіших прийомів виховання М. Драгомиров вважав постійні тренування: «никакая инстукция не поможет в деле, требующем физического навыка» [6, с. 116].

Адмірал С. Макаров вважав, що «офицер, который, выйдя из училища, перестает учиться, не может называться надежным офицером» [6, с. 191].

Проведений В. Шейченко аналіз керівних документів з ФП у навчальних закладах та військах того часу засвідчив наявність лише однієї організаційної форми ФП – уроку [11]. Між тим, у цих документах вказано на можливість поділу гімнастичних вправ на обов'язкові та необов'язкові, використання вільного часу для ігор та змагань [3].

Наприкінці XIX – на початку XX ст. у військовій літературі розгорнулася полеміка щодо якості підготовки офіцерського складу у ВВНЗ, наголошувалось на відсутності бажання, ненавченості та неспроможності більшості офіцерів до самовдосконалення, самоосвіти. Військові діячі того часу (Е. Свидзинський, М. Скобелев, М. Уваров) вказували на необхідність виховання у офіцерів «воли, характера, при наличности таких физических свойств, и такой выносливости, которая гарантировала бы работоспособность, неутомимость и не на время, а на всю жизнь, прогрессируя в этом отношении, параллельно с повышением в высшие чины и звания» [6, с. 263].

У Радянському Союзі (у 20–30-ті роки XX ст.) пошук найбільш ефективних форм і методів підготовки офіцерів був викликаний виходом постанов уряду, наказів та інструкцій, спрямованих на удосконалення системи підготовки військових кадрів та фізичної підготовки в РККА. Так, радянський військовий діяч М. Фрунзе найкращим для становлення офіцера вважав період навчання у ВВНЗ, особливо у військовій академії, та зазначав, що офіцер повинен безупинно працювати як у стінах ВВНЗ, так і самостійно, щоб набути необхідних знань [3].

Дослідження А. Каменева свідчать про значну увагу, яку приділяли ідеї розвитку самостійності і творчості слухачів академії, орієнтування їх на самостійну роботу з добування знань, формування навичок та

вмінь у роки становлення радянської військової школи. Одним із основних методів навчання був лабораторний метод, який базувався на таких принципах: виховання самостійності тих, хто навчається, навчання їх методам самостійної роботи; надання викладачу ролі її організатора та керівника, який визначає перспективи, спрямовує роботу, веде облік виконаних завдань. Лише постановою ЦК ВКП(б) від 23.07.1936 р. самостійну роботу визначено як форму навчальної роботи [4].

Вимоги щодо постійного самовдосконалення командного складу, розширення форм та засобів ФП були відображені в наказі РВС СРСР № 520 від 4.04.1924 р., де лікарям частин було поставлене завдання ознайомлення особового складу з методами и системами фізичних вправ, «каковы будут введены в программу занятий командного состава в порядке инструкторских занятий или самообразования». У наказі РВС СРСР № 337 від 31.10.1929 р. було зазначено, що тренування не повинні обмежуватись обов'язковими вправами у години планового навчання, а мають «настойчиво проводиться в жизнь и в порядке внешкольных занятий», а також було висунуто вимогу до командирів «вовлечь весь рядовой и начальствующий состав в активные занятия физической культурой», «повысит активность в физкультурной работе и методическую квалификацию – лично свою и подчиненного им начсостава» [4].

Суттєвим кроком у становленні самостійної роботи як форми ФП було визначення порядку проведення існуючих форм ФП для командного та керівного складу у Настановах з фізичної підготовки (далі – НФП) для видів збройних сил (1938–1939 рр.). Крім обов'язкових уроків з ФП та вдосконалення в одному з видів спорту, командному та керівному складу пропонувалося виконувати фізичні вправи в перервах між заняттями, влаштовувати вечірні прогулянки (групові та індивідуальні) та проводити ранкову зарядку (ранкові фізичні вправи). У разі відсутності умов для організації зарядки у складі групи командирам «даются задания по комплексам, изложенным в НФП, для индивидуальной проработки их с последующей сдачей зачетов», «а характер нагрузки...определяется для каждого командира отдельно, на основе консультации руководителя физической подготовки и врача» [3, с. 89–103]. Складаючи портрет

«ідеального» слухача академії того часу, А. Каменєв, крім усього іншого, наголошував на вимогах щодо здавання норм ГТО 1-го ступеня та успішного виконання норм ГТО 2-го ступеня [4].

У роки Великої Вітчизняної війни особливого значення набувала самостійна робота з ФП. У Керівництві з ФП (1941 р.) наголошувалось на необхідності «творческой инициативы и активности самих бойцов в организации проведения физической подготовки» та роз'яснювальній роботі щодо необхідності ФП для підвищення боєздатності та її значення як засобу «по уменьшению потерь в бою» [3, с. 109–111]. У Директиві № 5/72 від 13.03.1944 р. було звернуто увагу на посилення ролі спорту «как одного из наиболее действенных стимулов к активному самосовершенствованию». У документі йшлося про вимогу обов'язкового проведення змагань серед ВВНЗ та офіцерського складу, наголошувалося на необхідності «широко и повседневно внедрять соревнования в быт и учебу». Директива вимагала проводити ФП «повседневно не только на занятиях в специально отведенные часы, но и используя для этого все формы и средства» та заходи щодо «активизации самих бойцов, их личной заинтересованности в своем разностороннем физическом совершенствовании» [3, с. 113–117].

Основні вимоги щодо посилення значення самостійної роботи слухачів академії були викладені в «Указаниях по организации учебного процесса в военное время» (1944 р.), якими передбачалася щоденна робота слухачів протягом 11 годин, з яких 6 годин відводилося на заняття під керівництвом викладача та 5 годин – на самостійну роботу, за індивідуальним планом, складеним на 7 днів [4].

Аналіз змісту НФП у післявоєнний період свідчить про незначну увагу, яку приділяло керівництво збройних сил впровадженню нових форм та методів ФП для офіцерського складу. Починаючи з НФП-48, зміст глав та розділів, які стосувались організації ФП офіцерів залишається майже незмінним. У цей період спостерігаються протиріччя між постійним удосконаленням (у бік ускладнення) нормативної бази, вимог до розподілу на вікові групи та формами і змістом організації ФП офіцерів. Так, єдиною організованою формою ФП залишаються навчальні заняття. У 1948 р. була зроблена спроба ввести самостійні заняття з ФП: «...физическая подготовка офицеров проводится на отдельных офицерских занятиях и путем самостоятельного

выполнения индивидуальных заданий», але з невідомих причин у подальших редакціях НФП посилянь на можливість використання самостійних занять не спостерігається. Проте «ежедневные физические упражнения офицеры выполняют самостоятельно...а при казарменом или лагерном расположении – организованно», що можна вважати формою організації самостійної роботи [3, с.162].

Висунута Ю. Дем'яненком ідея зміни цільових установок фізичного тренування у ході професійного становлення стала одним із поштовхів для постановлення питання щодо визначення спеціальної форми ФП для офіцерів. Вимога НФП-54 про те, що «каждый офицер обязан регулярно заниматься физической подготовкой и спортом и повседневно использовать физические упражнения для активного отдыха», лише у НФП-78 перетворюється таку «каждый офицер несет личную ответственность за уровень физической подготовленности». У НФП-78 самостійну роботу розглянуто не як організаційну форму навчання, а як комплекс рекреаційних заходів під час проведення дозвілля: «...для укрепления здоровья, поддержания высокого уровня физической подготовленности и активного отдыха офицеры в свободное от службы время и в период отпусков занимаются спортом, туризмом, рыбной ловлей и охотой» [3].

Наукові погляди Ю. Дем'яненка щодо необхідності введення нової форми ФП – індивідуальних фізичних тренувань (далі – ІФТ) були реалізовані лише частково в НФП-87. Хоча самостійна робота не отримала статусу окремої форми ФП, у НФП були дані рекомендації щодо ІФТ.

У 1975 році вперше в історії ФП військ була створена типова програма для слухачів академії, у якій самостійна робота також не посіла належного місця. Дослідженнями Ю. Дем'яненка, Р. Кадирова, Н. Лутченка було доведено необхідність поліпшення стану організації ФП у ВВНЗ, що привело до виділення в окрему главу НФП-78 особливостей проведення ФП у ВВНЗ. Кафедри фізичної підготовки і спорту були зобов'язані забезпечувати і контролювати самостійні заняття слухачів, а відповідно до в НФП-87 – лише забезпечувати самопідготовку.

Вперше самостійна підготовка як форма ФП визначена у НФП-97. Відсутність чітких рекомендацій щодо її організації та змісту призвела до термінологічної плутанини: самостійні заняття, визначені розпорядком

дня, передбачають підготовку офіцерів як керівників до службової діяльності на наступний день, а не проведення фізичних тренувань. У НФП-2009 це протиріччя частково було вирішено за рахунок визначення видів, форм, цільових установок самостійної підготовки, а також способів її організації: «Самостійна підготовка є складовою частиною навчально-виховного процесу і проводиться у формі ІФТ з метою засвоєння навчальних програм з ФП та підвищення спортивної майстерності», «...ІФТ... займаються у службовий час (в години самостійної підготовки та спортивно-масової роботи) та позаслужбовий час (за власним бажанням)».

Історико-педагогічний аналіз виникнення та розвитку форм індивідуальної фізичної підготовки дав можливість зробити **висновок** про те, що самостійна діяльність людини з ФВ складалася під впливом об'єктивних та суб'єктивних чинників. Підтверджено залежність стану самостійної діяльності з ФВ на етапах розвитку людства від устрою, політики держави, рівня розвитку збройних сил, ставлення суспільства до цінностей ФК, розвитку педагогічної думки у структурі підготовки офіцерських кадрів, рівня розвитку та впровадження новітніх фізкультурних технологій, сформованості мотиваційної сфери суб'єктів навчання.

Література

1. Військове виховання: історія, теорія та методика : навч. посіб.; за ред. В. В. Ягупова. – К. : Graphic&Design, 2002. – 560 с.
2. Григоревич В. В. Всеобщая история физической культуры и спорта : учеб. пособ. / В. В. Григоревич. – М. : Советский спорт, 2008. – 288 с.
3. История физической подготовки войск : учеб. пособ. / под. ред. А. С. Булатова. – [2-е изд.]. – Л. : ВДКИФК, 1974. – 191 с.
4. Каменев А. И. История подготовки офицерских кадров в СССР. 1917–1984 гг. / А. И. Каменев. – Новосибирск, 1991. – 261 с.
5. Кун Л. Всеобщая история физической культуры и спорта / Л. Кун. – М. : Радуга, 1982. – 400 с.
6. О долге и чести воинской в российской армии : собрание материалов, документов и статей / сост. Ю. А. Галушко, А. А. Колесников ; под ред. В. Н. Лобова. – М. : Воениздат, 1990. – 368 с.
7. Столбов В. В. История и организация физической культуры и спорта : учеб. пособ. [для студ. пед. инстит.] / В. В. Столбов. – М. : Просвещение, 1989. – 288 с.
8. Сухорада Г. І. Спортивно-масова робота у вищих військових навчальних закладах (на прикладі курсантів-зв'язківців) : дис. ... канд. наук з фіз. вих. і спорту : 24.00.02 / Сухорада Григорій Іванович. – Львів, 2003. – 167 с.
9. Філь С. М. Історія фізичної культури : навч. посіб. / С. М. Філь, О. М. Худолій, Г. В. Малка ; за ред. С. М. Філя. – Харків : ОВС, 2003. – 160 с.
10. Чистовська І. П. Формування педагогічної компетентності майбутніх магістрів військового управління : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Чистовська Ірина Петрівна. – К., 2006. – 223 с.
11. Шейченко В. А. Основные тенденции в боевой подготовке русской армии и флота в конце XVIII и в первой четверти XIX в. и их влияние на теорию и практику физического совершенствования военнослужащих / В. А. Шейченко // Материалы к истории физической подготовки войск / под ред. В. А. Шейченко. – С-Пб. : ВИФК, 1997. – Вып. 4. – С. 8–85.

*Finohenov Y. S., Doctor of Philosophy, docent, chief of training and scientific centre
Zhebrowskyi S. M., Doctor of Philosophy, chief of department*

HISTORICAL AND PEDAGOGICAL PECULIARITIES OF ORIGIN AND DEVELOPMENT OF OFFICERS' INDIVIDUAL PHYSICAL TRAINING

The results of the analysis of forms, methods, content of physical self-improvement showed the pre-conditions that led to the creation of human individual physical training. These pre-conditions were caused by objective (biological needs in physical activity, life conditions) and subjective (preparation to work activities, development of ceremonies, religious faiths, conscience) factors. The results of the research confirmed the dependence of the condition of individual physical training during different stages of human development on the organization of internal and external state policy, level of armed forces development, attitude of the society to value of physical training, development of pedagogical thought while officers' development, level of development and implementation of modern fitness and health technologies, student officers' motivation.

Key words: individual physical training, officers, history, development.